

Alta kommune, avd. for Samfunnsutvikling, pb. 1403, 9506
postmottak@alta.kommune.no

Tana, 30.04.2021

Dette brevet sendes på vegne av Naturvernforbundet Finnmark, Norges Jeger- og Fiskerforbund (NJFF) Finnmark, DNT Alta og Omegn turlag, Norsk Ornitologisk Forening avd. Finnmark og 4H Finnmark.

Høringsuttalelse til søknad om tillatelse til landbasert anlegg for settefisk av laks på Langnes (Alta kommune)

Bakgrunn

Prosjektets hovedhensikt er produksjon av oppdrettsfisk fra allerede smoltifiserte individer til større individer (smålaks opp til ca. 1kg), for levering til aktører med åpne merder i sjø. Produksjon av smålaks slik det planlegges i dag, er kun tiltenkt forsyning til åpne merder i sjø. En vil kunne avlaste fjorden noenlunde ved at produksjon fra ca. 100 g post-smolt til 750-800 g smålaks skjer på land, om det ikke hadde vært for at det parallelt søkes og gis tillatelser til økning av biomasse, og konsesjoner i fjordsystemet. Dette er noe Langnes laks vil også kunne bidra til med forsyning av smålaks.

Tiltaket planlegges helt innenfor grensa til Altafjord nasjonal laksefjord. Denne nasjonale laksefjorden er allerede redusert til et margnalt område som knapt kan sikre verneformålene. Søknaden viser til etablering av et settefiskanlegg, men etter oppfatning fra 2009, da forskrift om beskyttelse av laksebestander ble publisert, er tiltaket å anse som en tidlig fase for matfisk. Tiltaket har dermed, etter forskriften som danner grunnlag for vern av Altafjord nasjonal laksefjord, ingen rettslig adgang til å holde produksjon fra post-smolt til smålaks i området.

Drøftede planer om en helhetlig syklus på land, fra rogn til ferdig matfisk, har også vekket bekymringer ettersom oppvekstfasen fra rogn til smolt krever mye ferskvann, og at nærliggende Halselvavassdraget er av stor viktighet for naturmangfold og friluftsliv. En plan om helhetlig produksjon har ingen rettslig adgang innen den nasjonale laksefjorden, men ble allikevel drøftet av søkeren.

Endring av areal fra LNFR til industriområde og utslipp fra anlegget til det allerede næringsforurenset Altafjord-indre er to andre aspekter som vekker bekymring og er drøftet nedenfor.

Risiko for rømming

Den omsøkte tiltaket oppgis av søker å skulle være på 8 000 000 fiskeindivider. Tiltaket ligger innenfor avgrenset område for nasjonal laksefjord - og 20 km fra utløpet av Altaelva. Produksjonen slik den er tiltenkt innebærer mye flytting av fisk mellom anlegg og brønnbåt med tilhørende risiko for rømming. Området ligger rett på grensen av både snø- og steinras utløpsområder (NVE atlas). Vi er usikker på om NVEs atlas er oppdatert iht. det nye planerte området som tidligere var sjø og kan forklare avgrensningene for ras. Selv med landbaserte anlegg er det ikke fritt for teknisk svikt som kan forårsake store rømminger, eksempelvis rømte det 16 000 parr fra Grieg seafoods anlegg ved Adamselv i 2014 ([ref. NRK](#))

Svært få områder langs norskekysten er vernet mot påvirkning fra akvakultur på laksefisk. Altafjorden er en av dem og **forskriften om beskyttelse av laksebestander er enestående og tydelig på at tiltaket ikke kan gjennomføres:**

§ 3. Etablering og flytting av akvakulturanlegg m.m.

*Det er ikke tillatt å etablerere nye akvakulturanlegg for:
produksjon av matfisk og stamfisk av anadrom fisk, med unntak av
kultiveringsanlegg eller genbank for vill anadrom laksefisk*

*Eksisterende virksomheter nevnt i første ledd 1. og 2. kan gis tillatelse til
etablering av nye akvakulturanlegg dersom dette er nødvendig for å
gjennomføre fullstendig årsklasseskille eller brakklegging. Slike
akvakulturanlegg må etableres minst 30 km fra nasjonale laksevassdrag.*

Det omsøkte tiltaket gjelder en lokalitet som befinner seg innenfor området for nasjonal laksefjord, og oppfyller ingen av kravene etter forskriften for beskyttelse av laksebestander.

Vurderingen av søknaden opp mot forskriftens formål og begrensinger av søker i søknadsvedlegg 1 -*Planlagt landbasert anlegg på Langnes* er ikke riktig og blander markedsførings begrep og biologiske begrep.

Søker oppfatning av § 3 er følgende:

«Settefiskanlegg er ikke omfattet av forskriftens begrensning knyttet til selskapets søknad om etablering av akvakulturvirksomhet på Langnes».

Denne påstanden er helt feil. Søker skriver at han skal ikke produsere verken matfisk eller stamfisk, men såkalte «*sjøvannstilpasset smolt*» og kaller deretter anlegget et «*settefiskanlegg*». Et settefiskanlegg er et anlegg som skal produsere laks fra rogn til smolt

for direkte overlevering til sjøbaserte anlegg. Smolt er en kort fase mellom parr og post-smolt der fisken gjennomgår fysiologiske og morfologiske transformasjoner i løpet av noen dager som forberedelse til overgangen fra ferskvann til saltvann. De såkalte «sjøvannstilpasset smolt» kalles på fagspråk for *post-smolt* og er ikke å finne i tradisjonelle settefiskanlegg. I realiteten er en laks i 750 gram - 1 kilos klassen, slik det som ønskes å produsere, en fullverdig potensiell gyteklarlaks uten behov for videre vekst. Mange villaks og en del oppdrettslaks som veier rundt 1 kg (og til og med mindre) gyter regelmessig i elvene.

Grunn til at forskriften § 3 benevner kun stamfisk og matfisk, og ikke settefisk, er at da forskriften ble publisert i 2009 var såkalte «sjøvannstilpasset smolt» så vidt et tema. Et tradisjonelt settefiskanlegg inneholder under mesteparten av produksjonssyklusen fisk som kalles parr (ung laks i ferskvannsfase). Disse har svært liten sjanse til å overleve en rømming i saltvannsmiljø, noe som absolutt ikke er tilfelle med den type fisk som ønskes produsert ved det omsøkte tiltak. I påvente av en bedre definisjon lander «sjøvannstilpasset smolt» i kategorien «matfisk», og anlegget som ønsker å produsere disse har ikke adgang i nasjonal laksefjord.

Framtidig behov for ferskvann

En bekymring fra lokale fiskeinteresser har vært knyttet til bruk av ferskvann og dens potensielle negative følger ved reduksjon av vannføring for Vassbotnelva og Halselva. Halselvasdraget er av stor betydning for biologisk mangfold og friluftsliv, både i form av fiskebestander som sjørøye, sjørørret og laks, samt pga. omkringliggende natur som er vernet gjennom Vassbotndalen naturreservat.

Søknaden viser at det er kun tenkt bruk av saltvann for fiskeproduksjon og at tilgangen til ferskvann til VVS installasjon er tenkt via en brønnløsning. Vi ble også opplyst i telefonsamtale med Geir Spiten at om en drift som innebærer produksjon helt fra rognkorn til smolt (som trenger store mengder ferskvann) skulle finne sted i fremtiden, ville forsyning av ferskvann skje via avsalting av sjøvann. Vi er klar over at dette vil kreve nye søknader og saksbehandling, men vi bruker denne anledningen for å understreke at vi setter stor pris på at ingen vannuttak fra nærliggende vassdrag planlegges i fremtiden.

Vi bemerker at på spørsmål lagt frem i Fiskeridirektoratets vedlegg- *Er regulering og vannuttak som søknaden krever, behandlet av Norges vassdrags- og energidirektoratet* svarte søker «nei». Et industribygg av et slikt omfang kan tenkes et stort behov for ferskvann, om så bare for VVS installasjon. Vi ber myndighetene å undersøke nærmere løsningen for vannforsyning og dens potensielle effekt for grunnvann og/ eller nærliggende vannforekomster.

Alt dette, om tiltaket i det hele tatt blir vurdert videre av myndighetene.

Arealinngrep

En av landbasert produksjons største miljøutfordringer kommer i form av arealbeslag. Slik som i dette tilfelle ble et stort kystnært LNFR-område, strandsonen og tilhørende grunnvannsområde deponert og planert med masser fra tunnelutbygging. En omdisponering av slike områder er noe vi anser som en negativ utvikling. Når man tar i betraktning den samlede belastningen på kystnære områder kan man konstatere at man har lite igjen av kystlandskapet som er preget av stor sammenhengende urørt natur. Finnmark er det siste sted i landet med stor sammenhengende kystnatur med urørt preg og vi håper at det forblir slik. Dette ved at massedeponering og lignende inngrep begrenses kraftig. Godt bevart kystnatur er uendelig viktig for oss, og er blant de største bidragene til bolyst og trivsel for kommunens innbyggere.

Fremstilling i saksdokumentene av områdets omsetning er misvisende og kritikkverdig. Vedlegget som heter *Tillatelse til akvakultur i flytende eller landbasert anlegg* der søker skriver "Selskapet har av Alta kommune blitt tildelt en opsjon på videre utvikling og bruk av areal på Langnes Næringsområde. Dette området på totalt 115.000 m² er allerede ferdig planert og regulert for akvakulturvirkosomhet." I områderegulering for Langnes næringsområde er det klart at arealet ikke er regulert til akvakultur. Både overskriften i vedlegget og informasjon fra søkeren danner en misforståelse rundt de reelle aspektene, og fører til en oppfatning av at området allerede er tildelt søkeren for det ønskede formål.

Utslipp

I søknaden (Vedlegg 1 - Planlagt landbasert anlegg på Langnes), nevner søker ved flere anledninger utslippshåndtering ved slambasseng og gjenbruk som biogass eller gjødsel. Søkeren presenterer denne typen håndtering som en generell mulighet i landbaserte anlegg og noe som har vært vurdert. Søkeren presenterer det aldri som en konkret del av planen for Langnes oppdrettsanlegg.

I vedlegg 1 kan man lese følgende:

«Valg av endelig løsning for vannforsyning (pumper og rør), UV-behandling og slambåndtering vil bli en del av videre detaljprosjektering og anbudsinnhenting».

Vi har ikke klart å finne annen informasjon i saksdokumentene enn at utslipp blir UV-behandlet, filtrert og sluppet ut 160 meter fra land og 20 meter dypt. Filtrering med trommelfilter vil redusere utslipp av nitrogen, fosfor og «organisk stoff» med respektive 17%, 50%, og 60% reduksjon. Disse reduksjonene er ikke i nærheten av hva et tilstrekkelig renseanlegg vil kunne oppnå. Utslipp etter søkerens filtreringsløsning vil være 239,5 tonn nitrogen, 27,2 tonn fosfor og 288 tonn «organisk stoff» årlig. (kilde: Vedlegg 2 - Produksjonsplan og miljøpåvirkning)

Disse utslippene vil i betydelig grad bidra til en forringelse av vannforekomsten Altafjord-indre som allerede viser tegn til eutrofiering (vann-nett.no).

Utslipp i forhold til vannforskriften og vannforekomsten Altafjord-indre (0420030300-6-C)

Ifølge den styrende databasen vann-nett.no er verdien for Norsk sensitivetsindeks (NSI) for bløtbunnsfauna etter grabbgjennomsnitt for lavt, og gir dårlig tilstand for vannforekomsten. Lav NSI er en indikasjon på at eutrofiering, organisk belastning eller/og sedimentering allerede finner sted. Vann-nett viser også at tilstanden for Klorofyll a er dårlig for Altafjord-indre. Klorofyll a er ett av fire biologiske kvalitetselementer for kystvann etter vannforskriften, og gir en indikasjon på at mengde næringsalter allerede er forhøyet i Altafjord-indre. Kjemiske støtteparametere som er representativ for forurensning fra næringsalter; som totalfosfat, totalnitrogen eller total organisk karbon mangler avdekning for vannforekomsten. Det hadde vært hensiktsmessig å skaffe disse data, særlig ettersom biologiske indikatorer allerede peker mot en næringsforurensning. Det er også uklart om hvorvidt MOM B undersøkelsen som ble gjort er egnet til å kunne vurdere miljøtilstand i henhold til vannforskriften, noe vi mener MOM B undersøkelsene i utgangspunktet ikke er.

Ettersom vannforekomsten har to biologiske kvalitetselementer (NSI for bløtbunnsfauna og klorofyll a) med dårlig tilstand, innebærer det en risiko for at miljømål ikke oppnås. Etter vannforskriften §4 skal tilstanden for vannforekomst beskyttes mot forringelse og på sikt oppnå minst god økologisk og god kjemisk tilstand. Utslipp som fører til økning av næringsalter og sedimentering er å anse som en forringelse av en vannforekomst som allerede er i dårlig tilstand og bør ikke gis tillatelse.

Vi tar forbehold om at data fra vann-nett er aktualisert, noe vi mener det bør være ettersom disse dataene har direkte innvirkning på bla. den regionale vannforvaltningsplan som har en pågående høringsperiode. Om dataene er utdatert betyr det at man mangler det nødvendige kunnskapsgrunnlag for å fatte vedtak om utslippstillatelse iht. vannforvaltnings retningslinjer.

Vi minner om at Altafjord er en nasjonal laksefjord, dermed bør kartleggingen være på stell, samt vannforvaltningens styrende retningslinjer følges opp nøye.

Konklusjon

For oss kommer det tydelig frem at tiltaket som ønsker å produsere postsmolt er omfattet av forskriften om beskyttelse av laksebestander § 3 og har ingen etableringsrettigheter innenfor en nasjonal laksefjord. Vi oppfatter søknaden som et forsøk på å avvike fra tydelige retningslinjer ved bruk av villedende termer som *settefiskanlegg av sjøtilpasset smolt*. Vi regner med at saksbehandlere med god forståelse på grunnleggende økologiske prinsipper lander på samme konklusjon.

Vennlig hilsen

Forum for natur og friluftsliv Finnmark

Pierre Fagard
Vikarierende koordinator
FNF Finnmark

